

รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์
ของพระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช ๒๕๘๙ และอนุบัญญัติ

ส่วนที่ ๑
ข้อมูลเบื้องต้น

๑. หน่วยงานผู้รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ กรมการค้าภายใน
๒. หน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมาย กรมการค้าภายใน
๓. ผู้รักษาการตามกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
๔. เหตุแห่งการประเมินผลสัมฤทธิ์ (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)
 - ครบรอบระยะเวลาที่กำหนด
 - ได้รับหนังสือร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้องในเรื่อง (ระบุเรื่องที่ได้รับ การร้องเรียนหรือมีข้อเสนอแนะ)
 - ได้รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการพัฒนากฎหมายในเรื่อง (ระบุเรื่องที่ได้รับ การเสนอแนะให้ประเมิน).....
 - อื่น ๆ คือ.....
๕. วันที่มีเหตุแห่งการประเมินผลสัมฤทธิ์ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๖ โดยประเมินผลที่เกิดจากการบังคับใช้ กฎหมายตั้งแต่วันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๘๙ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๕
๖. รายชื่อกฎที่เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลสัมฤทธิ์ในรายงานฉบับนี้
 - ๖.๑ กฎกระทรวง
 - (๑) กฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมการประกอบการค้าข้าว พ.ศ. ๒๕๕๙
 - ๖.๒ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี
 - (๑) ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติ การค้าข้าว พุทธศักราช ๒๕๘๙ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๖
 - (๒) ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง แต่งตั้งกรรมการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติ การค้าข้าว พุทธศักราช ๒๕๘๙ ลงวันที่ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๙
 - (๓) ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติ การค้าข้าว พุทธศักราช ๒๕๘๙ ลงวันที่ ๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๗
 - ๖.๓ ประกาศคณะกรรมการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช ๒๕๘๙
 - (๑) ประกาศคณะกรรมการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช ๒๕๘๙ ฉบับที่ ๑๔๕ พ.ศ. ๒๕๕๘ เรื่อง กำหนดเขตควบคุมการค้าข้าว และกำหนดประเภทผู้ประกอบการ ค้าข้าว ลงวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะกรรมการปฏิบัติการ ตามพระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช ๒๕๘๙ ฉบับที่ ๑๕๒ พ.ศ. ๒๕๖๗ เรื่อง แก้ไขปรับปรุง การกำหนดเขตควบคุมการค้าข้าว และการกำหนดประเภทผู้ประกอบการค้าข้าว ลงวันที่ ๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๗

(๒) ประกาศคณะกรรมการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช ๒๔๘๙ ฉบับที่ ๑๔๗ พ.ศ. ๒๕๕๘ เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ลงวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะกรรมการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช ๒๔๘๙ ฉบับที่ ๑๔๙ พ.ศ. ๒๕๕๘ เรื่อง แก้ไขปรับปรุงการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ลงวันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ และประกาศคณะกรรมการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช ๒๔๘๙ ฉบับที่ ๑๕๑ พ.ศ. ๒๕๖๗ เรื่อง แก้ไขปรับปรุงการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๗

(๓) ประกาศคณะกรรมการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช ๒๔๘๙ ฉบับที่ ๑๕๐ พ.ศ. ๒๕๖๐ เรื่อง ให้ผู้ประกอบการค้าข้าวขออนุญาตประกอบการค้าข้าว การกำหนดเงื่อนไขในหนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าว และการส่งถอนหนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าว ลงวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะกรรมการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช ๒๔๘๙ ฉบับที่ ๑๕๓ พ.ศ. ๒๕๖๗ เรื่อง แก้ไขปรับปรุงการให้ผู้ประกอบการค้าข้าวขออนุญาตประกอบการค้าข้าว การกำหนดเงื่อนไขในหนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าว และการส่งถอนหนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าว ลงวันที่ ๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๗

๗. รายชื่อกฎที่ดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์เป็นการเฉพาะ (ประเมินผลสัมฤทธิ์เป็นรายฉบับตามแบบรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎ) - ไม่มี -

ส่วนที่ ๒

การวิเคราะห์ความจำเป็นและผลกระทบของกฎหมาย

๘. กฎหมายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาใด

พระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช ๒๔๘๙ และอนุบัญญัติ มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดระเบียบการค้าข้าว ซึ่งมีผู้มีส่วนได้เสียในระบบการค้าข้าวจำนวนมาก ได้แก่ เกษตรกร โรงสี ผู้ค้าข้าว ผู้ส่งออก ตลอดจนผู้บริโภค นอกจากนี้ ยังมีความจำเป็นต้องติดตามปริมาณข้าวเพื่อการบริหารจัดการเรื่องความมั่นคงทางอาหาร

๙. มาตรการสำคัญที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายนี้ คือ

๙.๑ ให้คณะกรรมการมีอำนาจประกาศเขตควบคุมการค้าข้าว (มาตรา ๗) โดยคณะกรรมการได้ประกาศกำหนดให้ทั่วราชอาณาจักรเป็นเขตควบคุมการค้าข้าว

๙.๒ เมื่อได้มีการประกาศเขตควบคุมการค้าข้าวตามข้อ ๙.๑ แล้ว

(๑) ให้คณะกรรมการประกาศกำหนดมาตรการควบคุมการค้าข้าว กล่าวโดยสรุปคือ มีอำนาจแบ่งแยกประเภทผู้ประกอบการค้าข้าวและสั่งให้ผู้ประกอบการค้าข้าวประเภทหนึ่งประเภทใดหรือทุกประเภท ขออนุญาตประกอบการค้าข้าว กำหนดห้ามขายข้าวเกินกว่าราคาที่กำหนดหรือห้ามซื้อข้าวต่ำกว่าราคาที่กำหนด ห้ามซื้อขายหรือโอนกรรมสิทธิ์ข้าวเว้นแต่จะได้รับอนุญาตให้แจ้งปริมาณและสถานที่เก็บข้าว ห้ามย้ายข้าวจากสถานที่เก็บหรือเปลี่ยนแปลงสภาพข้าว เว้นแต่จะได้รับอนุญาต ให้ขายข้าวแก่บุคคลที่กำหนดในราคาและปริมาณที่กำหนด รวมทั้งให้โรงสีข้าวทำการสีข้าวเต็มกำลังภายในระยะเวลาที่กำหนด (มาตรา ๘ และมาตรา ๑๖ ทวิ)

(๒) ผู้ประกอบการค้าข้าวประเภทที่คณะกรรมการสั่งให้ขออนุญาตประกอบการค้าข้าว ต้องได้รับหนังสืออนุญาตจากคณะกรรมการก่อน จึงจะทำการค้าข้าวได้ และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดไว้ในหนังสืออนุญาต ทั้งนี้ หนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าว ให้มีกำหนดเวลาตามที่คณะกรรมการกำหนดไว้ในหนังสืออนุญาตดังกล่าว (มาตรา ๙ และมาตรา ๑๓) โดยคณะกรรมการได้ประกาศกำหนดให้ผู้ประกอบการค้าข้าว ๖ ประเภท (ค้าข้าวส่งไปจำหน่ายต่างประเทศ, นำเข้าข้าวจากต่างประเทศ, สีข้าว, นายหน้าค้าข้าว, ขายส่ง และท่าข้าว) ต้องขออนุญาตประกอบการค้าข้าวและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด เช่น ต้องมีสต็อกข้าวตามปริมาณที่กำหนด ใช้เครื่องชั่งและเครื่องวัดความชื้นข้าวที่ได้รับคำรับรองจากกรม ต้องซื้อขายเป็นหน่วยน้ำหนักในระบบเมตริก ไม่เอาเปรียบในการซื้อขาย เป็นต้น ทั้งนี้ หนังสืออนุญาตมีอายุ ๑ ปี

(๓) หนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าวให้ใช้ได้เฉพาะตัวและเมื่อเลิกประกอบการค้าข้าวแล้ว ต้องแจ้งให้คณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ (มาตรา ๑๖) โดยคณะกรรมการได้ประกาศกำหนดให้แจ้งเลิกประกอบการค้าข้าวภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่เลิก

(๔) ผู้ได้รับหนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าว ต้องทำรายงานการค้าข้าวประจำวันและยื่นรายงานการค้าข้าวต่อคณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบ ระยะเวลาและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด และต้องแสดงราคาข้าวประจำวันเป็นภาษาไทยไว้ในที่เปิดเผย ซึ่งอาจจะแลเห็นได้สะดวก ณ สถานที่ทำการค้าข้าว (มาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๔) โดยคณะกรรมการได้ประกาศกำหนดให้ยื่นรายงานการค้าข้าวเป็นประจำทุกเดือน ยกเว้นประเภทนายหน้าค้าข้าว

๙.๓ หากฝ่าฝืนมาตรการดังกล่าว มีบทกำหนดโทษ ดังนี้

(๑) โทษทางปกครอง กรณีฝ่าฝืนประกาศหรือคำสั่งคณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่หรือปฏิบัติผิดเงื่อนไขที่ระบุไว้ในหนังสืออนุญาต หรือฝ่าฝืนกฎหมายนี้ ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งถอนหนังสืออนุญาตได้ (มาตรา ๑๕)

(๒) โทษทางอาญา

(๒.๑) กรณีฝ่าฝืนมาตรการควบคุมการค้าข้าว เช่น ไม่ขายข้าวหรือรับซื้อข้าวตามราคาที่กำหนด ไม่แจ้งปริมาณและสถานที่เก็บข้าว ไม่ขายข้าวแก่บุคคลใดตามราคาและปริมาณที่กำหนด หรือปฏิบัติผิดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดที่ระบุไว้ในหนังสืออนุญาต เป็นต้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนขึ้นไปจนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงห้าพันบาท (มาตรา ๑๗)

(๒.๒) กรณีประกอบการค้าข้าวโดยไม่ได้รับหนังสืออนุญาต หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในหนังสืออนุญาต หรือไม่ส่งรายงานการค้าข้าว ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาทหรือจำคุกไม่เกินห้าปี หรือทั้งปรับทั้งจำ (มาตรา ๑๘)

(๒.๓) กรณีไม่แสดงหนังสืออนุญาตไว้ในที่เปิดเผย ไม่แสดงราคาข้าวประจำวันในหนังสืออนุญาต หรือไม่แจ้งเลิกประกอบการค้าข้าว ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ (มาตรา ๑๙)

(๒.๔) กรณีให้ถ้อยคำเท็จในการแจ้งปริมาณหรือสถานที่เก็บข้าว หรือฝ่าฝืนคำสั่งหรือให้ถ้อยคำเท็จแก่คณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาทหรือจำคุกไม่เกินห้าปี หรือทั้งปรับทั้งจำ (มาตรา ๒๐)

(๒.๕) ข้าวซึ่งเกี่ยวเนื่องกับความผิด และสิ่งที่ใช้บรรจุ ให้รับเสีย (มาตรา ๒๑ ทวิ)

๑๐. กฎหมายนี้มีบทบัญญัติกำหนดให้ประชาชนต้องกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือไม่ อย่างไร

๑๐.๑ บทบัญญัติที่กำหนดให้ประชาชนต้องกระทำการ

- (๑) คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้บุคคลใดที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำ (มาตรา ๖)
- (๒) คณะกรรมการมีอำนาจสั่งผู้ประกอบการค้าข้าวประเภทหนึ่งประเภทใด หรือทุกประเภทให้ขออนุญาตประกอบการค้าข้าว และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในหนังสืออนุญาตตามที่คณะกรรมการกำหนด (มาตรา ๘ (๑) และมาตรา ๙)
- (๓) คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้แจ้งปริมาณและสถานที่เก็บข้าว (มาตรา ๘ (๕))
- (๔) คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้ผู้มีข้าวอยู่ในครอบครองขายข้าวให้แก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดตามราคาและปริมาณที่คณะกรรมการกำหนด (มาตรา ๘ (๖))
- (๕) ผู้ได้รับหนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าว ต้องเก็บหนังสืออนุญาตนั้นไว้ในที่เปิดเผยซึ่งอาจจะแลเห็นได้สะดวก ณ สถานที่ทำการค้าข้าว (มาตรา ๑๐)
- (๖) ผู้ได้รับหนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าว ต้องทำรายงานการค้าข้าวประจำวันตามแบบที่คณะกรรมการกำหนดและยื่นรายงานการค้าข้าวต่อคณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบ ระยะเวลา และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด (มาตรา ๑๒)
- (๗) ผู้ได้รับหนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าว ต้องแสดงราคาข้าวประจำวันเป็นภาษาไทยไว้ในที่เปิดเผย ซึ่งอาจจะแลเห็นได้สะดวก ณ สถานที่ทำการค้าข้าว (มาตรา ๑๔)
- (๘) หนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าวให้ใช้ได้เฉพาะตัว และเมื่อเลิกประกอบการค้าข้าวแล้ว ต้องแจ้งให้คณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ (มาตรา ๑๖)

๑๐.๒ บทบัญญัติที่กำหนดให้ประชาชนงดเว้นกระทำการ

- (๑) คณะกรรมการมีอำนาจสั่งห้ามมิให้ขายเกินกว่าราคาที่กำหนด (มาตรา ๘ (๒))
- (๒) คณะกรรมการมีอำนาจสั่งห้ามมิให้ซื้อจากกลสิกรต่ำกว่าราคาที่กำหนด (มาตรา ๘ (๓))
- (๓) คณะกรรมการมีอำนาจสั่งห้ามซื้อหรือขายหรือแลกเปลี่ยนหรือโอนกรรมสิทธิ์ข้าวเว้นแต่จะได้รับหนังสืออนุญาตจากคณะกรรมการ (มาตรา ๘ (๔))
- (๔) คณะกรรมการมีอำนาจสั่งห้ามยกย้ายข้าวจากสถานที่เก็บ หรือเปลี่ยนแปลงสภาพข้าวเว้นแต่จะได้รับหนังสืออนุญาตจากคณะกรรมการ (มาตรา ๘ (๕))

๑๑. กฎหมายนี้ยังมีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชนหรือไม่ เพียงใด

พระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช ๒๔๘๙ ยังมีความจำเป็นเพื่อกำกับดูแลและจัดระเบียบการค้าข้าว ซึ่งปัจจุบันข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของประเทศไทยและมีผู้เกี่ยวข้องในระบบการค้าข้าวเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวกว่า ๓.๗ ล้านครัวเรือน^๑ ผู้ประกอบการค้าข้าวทั้งภายในประเทศและผู้ส่งออกรวมกว่า ๔,๐๐๐ ราย^๒ รวมทั้งประชาชนผู้บริโภค จึงต้องมีกฎหมายกำกับดูแลและจัดระเบียบการค้าข้าวให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ตลอดจนเพื่อติดตามปริมาณข้าวในเรื่องความมั่นคงทางอาหาร เพื่อความสอดคล้องกับสถานการณ์การค้าข้าวโดยมีกรอบการบังคับใช้และให้อำนาจคณะกรรมการเป็นผู้กำหนดมาตรการต่าง ๆ ซึ่งสามารถปรับปรุงมาตรการให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ได้ อีกทั้งยังมีมาตรการในการติดตามสถานการณ์ข้อมูลปริมาณข้าวภายในประเทศเพื่อประกอบการกำหนดนโยบายในด้านการค้าข้าว

^๑ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมการค้าข้าว <http://ictc.ricethailand.go.th/ข้อมูล> ณ เดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๗

^๒ ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศค้าข้าว กรมการค้าภายใน <https://ricetrade.dit.go.th/ข้อมูล> ณ เดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๗

นอกจากนี้ ทะเบียนผู้ประกอบการค้าข้าวสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการส่งเสริมพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เข้มแข็งมีศักยภาพสูงและสามารถแข่งขันได้

๑๒. ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการมีกฎหมายนี้ คือ

๑๒.๑ **เกษตรกร** พระราชบัญญัติการค้าข้าวฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดระเบียบการค้าข้าวให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย สร้างความเป็นธรรมทางการค้า ไม่ให้เกิดการเอาเปรียบในการซื้อขาย

๑๒.๒ **ผู้ประกอบการ** ผู้ประกอบการค้าข้าวต้องขออนุญาตประกอบการค้าข้าวโดยต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการฯ กำหนด จึงจะทำการค้าข้าวได้ เพื่อให้มีการติดตาม กำกับดูแล และสร้างความเป็นธรรมในการซื้อขายตลาดข้าวในประเทศ

๑๒.๓ **ประชาชนทั่วไป** การบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้สามารถติดตามปริมาณข้าว เพื่อบริหารจัดการเรื่องความมั่นคงทางอาหารภายในประเทศ

๑๓. กฎหมายนี้ก่อให้เกิดผลดังต่อไปนี้หรือไม่ อย่างไร (ให้พิจารณาตอบเฉพาะประเด็นสำคัญที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของกฎหมาย โดยไม่ต้องตอบทุกประเด็นก็ได้)

- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน
- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม
- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันหรือการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
- เป็นการพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ
- มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมหรือสุขภาวะ หรือผลกระทบต่ออื่นที่สำคัญ

พระราชบัญญัติการค้าข้าวฯ อาจก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพของประชาชนบางประการ กล่าวคือผู้ประกอบการค้าข้าวบางประเภทต้องขออนุญาตและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในหนังสืออนุญาตที่เข้มงวดและมีค่าธรรมเนียมในการขออนุญาตประกอบการค้าข้าวซึ่งเป็นต้นทุนของผู้ประกอบการและเมื่อพิจารณาผลการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้โดยรวมก่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกต่อเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือทำให้สามารถติดตามและกำกับดูแลการค้าข้าวในตลาดภายในประเทศ เพื่อสร้างความเป็นธรรมทางการค้า ไม่ให้เกิดการเอาเปรียบในการซื้อขายและสามารถที่จะบริหารจัดการเรื่องความมั่นคงทางอาหารได้

๑๔. มีสถิติการดำเนินคดีและการลงโทษตามกฎหมาย หรือสถิติการปฏิบัติตามและการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร

๑๔.๑ สถิติการดำเนินคดีตามกฎหมาย

มีการดำเนินคดีอาญากับผู้ประกอบการค้าข้าว จำนวน ๒๕ คดี ส่วนใหญ่เป็นการกระทำความผิดในข้อหา (๑) ประกอบการค้าข้าวโดยไม่ได้รับหนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าว และ (๒) ผู้ได้รับหนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าวไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในหนังสืออนุญาต

๑๔.๒ สถิติการปฏิบัติตามกฎหมาย

มีผู้ได้รับหนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าว รวมทั้งสิ้น ๓,๖๕๔ ราย (ข้อมูล ณ เดือนตุลาคม ๒๕๖๗) จำแนกเป็น (๑) ผู้ส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศประเภทผู้ส่งออกทั่วไป ๒๓๐ ราย ประเภทผู้ส่งออกข้าวสารบรรจุกล่องหรือหีบห่อ ๖๒ ราย และประเภทผู้ส่งออกชายแดน ๓๐ ราย (๒) ผู้นำเข้าข้าวจากต่างประเทศ ๘๕ ราย (๓) สีข้าวที่เป็นโรงสีขนาดใหญ่ ๒๕๗ ราย โรงสีขนาดกลาง ๔๓๓ ราย และโรงสีขนาดเล็ก ๒๗๕ ราย (๔) นายหน้าค้าข้าว ๔๖ ราย (๕) ขายส่ง ๗๘๐ ราย และ (๖) ทำข้าว ๑,๔๔๖ ราย และมีผู้ประกอบการค้าข้าวที่แจ้งเลิกประกอบการค้าข้าวรวม ๑๑ ราย

๑๕. มีปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายนี้หรือไม่ อย่างไร

การดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติการค้าข้าวฯ ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่เป็นนิติบุคคล ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติว่าจะดำเนินคดีอาญากับนิติบุคคลดังกล่าวเพียงอย่างเดียวหรือจะดำเนินคดีกับกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ในฐานะส่วนตัวด้วยหรือไม่ อย่างไร เนื่องจากพระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช ๒๕๘๙ มิได้มีบทบัญญัติกำหนดให้ต้องดำเนินคดีกับกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคล หากการกระทำความผิดเกิดจากการสั่งการของบุคคลดังกล่าว เช่นเดียวกับกฎหมายอื่น

ส่วนที่ ๓

การตรวจสอบเนื้อหาของกฎหมาย

๑๖. กฎหมายนี้มีความสัมพันธ์หรือใกล้เคียงกับกฎหมายอื่นหรือไม่ อย่างไร

พระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช ๒๕๘๙ มีบทบัญญัติบางส่วนที่มีความสัมพันธ์หรือใกล้เคียงกับพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. ๒๕๔๒ แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายทั้งสองฉบับมีเจตนารมณ์แตกต่างกัน กล่าวคือพระราชบัญญัติการค้าข้าวฯ มีเจตนารมณ์เพื่อจัดระเบียบการค้าข้าวของผู้ประกอบการค้าข้าวเป็นหลัก ส่วนพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการฯ มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมในด้านราคาสินค้าและบริการให้มีความเหมาะสม เป็นธรรม และให้มีปริมาณเพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ

๑๗. มีการฟ้องคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง หรือการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเกี่ยวกับกฎหมายนี้กี่เรื่องและในประเด็นใด

- ไม่มี -

๑๘. การใช้ระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ และโทษอาญาในกฎหมายนี้ (ถ้ามี) ยังมีความเหมาะสมอยู่หรือไม่ อย่างไร

๑๘.๑ ระบบอนุญาต โดยที่พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ และคำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การใช้ระบบอนุญาตในกฎหมาย กำหนดให้หน่วยงานของรัฐพึงใช้ระบบอนุญาตเฉพาะกรณีที่เป็นเพราะการใช้ระบบอนุญาตมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นมาตรการในการควบคุมและกำกับดูแลการประกอบธุรกิจของประชาชนที่มีความเข้มงวดสูง โดยมีลักษณะที่กระทบต่อชีวิต สิทธิ เสรีภาพ สังคม หรือประโยชน์สาธารณะอย่างร้ายแรง จึงต้องห้ามประกอบธุรกิจนั้นจนกว่าจะได้รับอนุญาต ซึ่งเมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการค้าข้าวฯ เพื่อจัดระเบียบการค้าข้าวประกอบกับข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยอีกทั้งมีผู้เกี่ยวข้องในระบบการค้าข้าวจำนวนมาก ตั้งแต่เกษตรกร ผู้ประกอบการค้าข้าว และประชาชนผู้บริโภค ซึ่งเป็นการบริหารจัดการเรื่องความมั่นคงทางอาหารอันก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวมของประชาชน จึงจำเป็นต้องมีการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจการค้าข้าวโดยผู้ที่ประกอบการค้าข้าวต้องขออนุญาตประกอบการค้าข้าวตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด การใช้ระบบอนุญาตตามพระราชบัญญัติการค้าข้าวฯ จึงยังมีความเหมาะสมอยู่

๑๘.๒ ระบบคณะกรรมการ โดยที่พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ และคำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การใช้ระบบคณะกรรมการในกฎหมาย กำหนดให้หน่วยงานของรัฐพึงใช้ระบบคณะกรรมการ เฉพาะกรณีที่เป็นและไม่ใช่ระบบคณะกรรมการ เว้นแต่เพื่อกำหนดนโยบายหรือกำกับหรือกำหนดหลักเกณฑ์หรือเพื่อการอื่นที่จำเป็น ซึ่งเมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติการค้าข้าวฯ ที่กำหนดให้มีคณะกรรมการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช ๒๕๘๙ โดยมีอำนาจหน้าที่ กำกับดูแลและกำหนดกรอบหลักเกณฑ์ในการขออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าว การกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ประกอบการค้าข้าวต้องปฏิบัติตาม ตลอดจนมาตรการกำกับดูแลการค้าข้าว โดยในส่วนของ การอนุญาตได้มอบอำนาจให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้ง เพื่อให้การกำกับดูแลและการดำเนินการตามมาตรการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วในการปฏิบัติราชการ และ คณะกรรมการฯ สามารถพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายระดับอนุบัญญัติให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ปัจจุบันได้ ระบบคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติการค้าข้าวฯ จึงยังมีความเหมาะสมอยู่

๑๘.๓ ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ โดยที่พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดว่าการมีบทบัญญัติให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีดุลพินิจในการออกคำสั่งทางปกครองหรือดำเนินกิจกรรมทางปกครองให้กระทำเท่าที่จำเป็น ทั้งนี้ ให้กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งเมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติการค้าข้าวฯ มีบทบัญญัติให้คณะกรรมการใช้ดุลพินิจในการออกคำสั่งอนุญาตให้ประกอบการค้าข้าว ต่ออายุหนังสืออนุญาตประกอบการค้าข้าว และคำสั่งทางปกครองอื่น ๆ ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้มอบอำนาจในการใช้ดุลพินิจพิจารณาให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ ตามประกาศคณะกรรมการฯ ดังนี้ (๑) ผู้อำนวยการกองที่รับผิดชอบสินค้าข้าว กรมการค้าภายใน สำหรับที่กรุงเทพมหานคร (๒) พาณิชย์จังหวัด สำหรับที่จังหวัดนั้น มีอำนาจปฏิบัติการ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ โดยคณะกรรมการได้กำหนดกรอบการใช้ดุลพินิจในการ พิจารณาออกหนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าวและรับแจ้งการต่ออายุหนังสืออนุญาต ให้ประกอบการค้าข้าว และหนังสืออนุญาตอื่น ๆ รวมทั้งการตรวจสอบเอกสารให้ถูกต้องครบถ้วน ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการประกาศกำหนด รวมถึงการส่งมอบหนังสืออนุญาต ประกอบการค้าข้าวที่ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการฯ บทบัญญัติเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจ ของเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการค้าข้าวฯ จึงยังมีความเหมาะสมอยู่

๑๘.๔ โทษอาญา โดยที่พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ และคำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย กำหนดให้หน่วยงานของรัฐพึงกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย เฉพาะความผิดร้ายแรง โดยคำนึงถึงหลักการที่กำหนดให้การกระทำนั้นต้องกระทบต่อความมั่นคง หรือปลอดภัยของประเทศ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรงหรือ มีผลกระทบต่อส่วนรวม และเป็นกรณีไม่สามารถใช้มาตรการอื่นใดเพื่อบังคับใช้กฎหมายอย่างได้ผล และมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายได้ ซึ่งเมื่อพิจารณา พระราชบัญญัติการค้าข้าวฯ ส่วนใหญ่โทษในกรณีฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้จะเป็นบทกำหนดโทษ ทางอาญา ประกอบกับพระราชบัญญัติฉบับนี้มีการบังคับใช้มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน อาจต้องทบทวน การกำหนดโทษทางอาญาให้สอดคล้องกับการกระทำผิดและสถานการณ์ในปัจจุบันให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

ส่วนที่ ๔ ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

๑๙. การรับฟังความคิดเห็น

ได้รับฟังความคิดเห็นโดยถูกต้องตามข้อ ๕ และข้อ ๖ ของแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายแล้ว

ได้รับฟังความคิดเห็นโดยวิธีอื่นนอกจากผ่านระบบกลาง (หากมี โดยระบุทุกวิธี) ดังนี้

๑๙.๑ มีหนังสือขอรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานภาครัฐและสมาคมที่เกี่ยวข้องกับการค้าข้าว หรือผู้ประกอบการค้าข้าว ระหว่างวันที่ ๑ - ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ (รวม ๓๐ วัน) ประกอบด้วย

(๑) หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กรมการค้าต่างประเทศ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ องค์การคลังสินค้า สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กรมการปกครอง กรมการค้าข้าว กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมวิชาการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

(๒) สมาคมที่เกี่ยวข้องกับการค้าข้าวหรือผู้ประกอบการค้าข้าว ได้แก่ สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย สมาคมโรงสีข้าวไทย สมาคมโรงสีข้าวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สมาคมผู้ประกอบการข้าวถุงไทย และสมาคมค้าข้าวไทย

๑๙.๒ รับฟังความคิดเห็นผ่าน Google Forms จากหน่วยงานภาครัฐ ผู้เกี่ยวข้อง หรือประชาชนทั่วไป ตั้งแต่วันที่ ๑ - ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ (รวม ๓๐ วัน) ในเว็บไซต์ของกรมการค้าภายใน (www.dit.go.th) หรือระบบฐานข้อมูลสารสนเทศค้าข้าว กองส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร ๑ กรมการค้าภายใน (www.ricetrade.dit.go.th)

๑๙.๓ จัดประชุมสัมมนารับฟังความคิดเห็นในพื้นที่ ๒ จังหวัด โดยมีผู้เข้าร่วมสัมมนา ได้แก่ จังหวัดร้อยเอ็ด (โซนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๗ จำนวน ๑๒๕ คน และจังหวัดนครสวรรค์ (โซนภาคกลาง) เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๗ จำนวน ๑๓๒ คน รวมทั้งสิ้นจำนวน ๒๕๗ คน ซึ่งประกอบด้วย เจ้าหน้าที่สำนักงานพาณิชย์จังหวัด ผู้ประกอบการค้าข้าว และสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด

ผู้เกี่ยวข้องมีความเห็นเกี่ยวกับกฎหมายนี้หรือผลกระทบของกฎหมายนี้อย่างไร

จากการรับฟังความคิดเห็นของหน่วยงานภาครัฐ สมาคมที่เกี่ยวข้องกับการค้าข้าวหรือผู้ประกอบการค้าข้าวและประชาชนทั่วไปที่ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช ๒๕๔๙ และอนุบัญญัติ ผ่านช่องทางต่าง ๆ รวมจำนวนทั้งสิ้น ๑๕๔ ราย ซึ่งส่วนใหญ่เห็นด้วยกับบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการค้าข้าวฯ และอนุบัญญัติ โดยในส่วนใหญ่เห็นด้วยมีความเห็นและข้อเสนอแนะ ๕ ประเด็นใหญ่ ๆ ดังนี้

(๑) ประเด็นองค์ประกอบของคณะกรรมการ ควรมีผู้แทนจากภาคเกษตรกรและภาคเอกชนด้วย

(๒) ประเด็นความล้าสมัยของภาษา เนื่องจากพระราชบัญญัติการค้าข้าวฯ เป็นกฎหมายที่มีการบังคับใช้มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ทำให้ภาษาที่ใช้ในการบัญญัติไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

(๓) ประเด็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีความเข้มงวดมาก

(๔) ประเด็นเงื่อนไขในการประกอบการค้าข้าวแต่ละประเภท และอัตราค่าธรรมเนียม เช่น ปริมาณสต็อกข้าวที่ผู้ประกอบการค้าข้าวประเภทส่งออกทั่วไปต้องทำการสต็อกตลอดเวลา ได้มีข้อเสนอแนะให้ลดปริมาณสต็อกข้าวและควรกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมตามปริมาณการส่งออกข้าว และควรปรับปรุงเงื่อนไขให้ต้องปฏิบัติสำหรับผู้ประกอบการค้าข้าวประเภททำข้าวเพื่อกำกับดูแลให้ความเป็นธรรมในการซื้อขายมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

(๕) ประเด็นโทษทางอาญา ควรปรับแก้ไขโทษทางอาญาให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

๒๐. ได้นำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายของกฎหมายฉบับนี้ (ถ้ามี) มาประกอบการพิจารณาด้วยแล้วหรือไม่

เนื่องจากพระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช ๒๕๖๒ ได้มีการประกาศใช้ก่อนพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับ จึงไม่ได้มีการนำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายมาใช้ประกอบการพิจารณา

๒๑. หน่วยงานได้

๒๑.๑ ออกกฎหรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เพื่อที่ประชาชนจะสามารถปฏิบัติตามกฎหมายหรือได้รับสิทธิประโยชน์จากกฎหมายหรือไม่ อย่างไร

กรมการค้าภายในได้ดำเนินการออกกฎ ประกาศตามที่พระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช ๒๕๖๒ บัญญัติและให้อำนาจไว้ เพื่อให้ประชาชนสามารถปฏิบัติตามกฎหมาย โดยครบถ้วนแล้ว

๒๑.๒ ดำเนินการอื่นเพื่อปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ อย่างไร

เพื่อให้การดำเนินการตามพระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช ๒๕๖๒ เป็นไปโดยถูกต้องและเป็นแนวปฏิบัติเดียวกัน กรมการค้าภายในได้จัดทำคู่มือสำหรับประชาชนเกี่ยวกับการขออนุญาตหรือการขอต่ออายุหนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าวในแต่ละประเภท จัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศค้าข้าว (e-service) เพื่อเป็นช่องทางในการยื่นคำขออนุญาตเป็นผู้ประกอบการค้าข้าว การยื่นคำขอเปลี่ยนแปลงข้อมูลในหนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าว การยื่นคำขอแจ้งต่ออายุหนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าว การยื่นคำขอแจ้งเลิกประกอบการค้าข้าว การยื่นคำขอใบแทนหนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าว รวมทั้งการยื่นแบบแจ้งรายงานการค้าข้าว ผ่านช่องทางบริการอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น

๒๒. ผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

๒๒.๑ กฎหมายนี้มีการบังคับใช้หรือไม่ อย่างไร

พระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช ๒๕๖๒ และอนุบัญญัติยังคงมีการบังคับใช้จนถึงปัจจุบัน โดยมีผู้ได้รับหนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าว **รวมทั้งสิ้น ๓,๖๕๔ ราย** (ข้อมูล ณ เดือนตุลาคม ๒๕๖๗) จำแนกเป็น (๑) ผู้ส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศประเภทผู้ส่งออกทั่วไป ๒๓๐ ราย ประเภทผู้ส่งออกข้าวสารบรรจุกล่องหรือหีบห่อ ๖๒ ราย และประเภทผู้ส่งออกชายแดน ๓๐ ราย (๒) ผู้นำเข้าข้าวจากต่างประเทศ ๘๕ ราย (๓) สีข้าวที่เป็นโรงสีขนาดใหญ่ ๒๕๗ ราย โรงสีขนาดกลาง ๔๓๓ ราย และโรงสีขนาดเล็ก ๒๗๕ ราย (๔) นายหน้าค้าข้าว ๔๖ ราย (๕) ขายส่ง ๗๙๐ ราย และ (๖) ทำข้าว ๑,๔๔๖ ราย และมีผู้ประกอบการค้าข้าวที่แจ้งเลิกประกอบการค้าข้าวรวม ๑๑ ราย นอกจากนี้ ยังมีกรณีดำเนินคดีอาญากับผู้ประกอบการค้าข้าว **จำนวน ๒๕ คดี** ส่วนใหญ่เป็นการกระทำความผิดในข้อหา (๑) ประกอบการค้าข้าวโดยไม่ได้รับหนังสืออนุญาต และ (๒) ผู้ได้รับหนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าวไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในหนังสืออนุญาต

๒๒.๒ หากมีการบังคับใช้ เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร

พระราชบัญญัติการค้าข้าวฯ และอนุบัญญัติ มีการบังคับใช้และเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด มีการจัดระเบียบการค้าข้าว มีฐานข้อมูลของผู้ประกอบการค้าข้าวแต่ละประเภทและสามารถติดตามปริมาณข้าวเพื่อการบริหารจัดการเรื่องความมั่นคงทางอาหารในประเทศ ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้หน่วยงานดังกล่าวนำไปใช้ประโยชน์ตามภารกิจ เช่น กรมการค้าต่างประเทศ นำไปใช้ประโยชน์ในการพิจารณาอนุญาตส่งออกข้าวไปต่างประเทศ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ และมีการนำข้อมูลดังกล่าวใช้ประโยชน์เพื่อกำหนดแนวทางหรือมาตรการด้านข้าวต่อไป

๒๒.๓ ประชาชนมีภาระหรือรัฐมีต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร

(๑) **ประชาชนมีภาระ** ในการขออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าว การแจ้งต่ออายุหนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าว รวมถึงการยื่นคำขออื่น ๆ และการจัดทำรายงานการค้าข้าว โดยประชาชนจะต้องจัดเตรียมเอกสารต่าง ๆ เพื่อใช้ประกอบการยื่นคำขอ การแจ้งต่ออายุ และการรายงานการค้าข้าว รวมถึงมีค่าใช้จ่ายในการชำระค่าธรรมเนียมตามกฎหมายกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมการประกอบการค้าข้าว พ.ศ. ๒๕๕๙

(๒) **รัฐมีต้นทุน** กรมมีต้นทุนในการจัดพิมพ์หนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าว การดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ในตรวจโกดังเก็บข้าวในกรณีผู้ขออนุญาตเป็นผู้ประกอบการค้าข้าวประเภทผู้ส่งออกทั่วไป ตลอดจนการตรวจสอบติดตามให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายและการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิด

๒๒.๔ เกิดผลที่ไม่ได้คาดคิดหรือไม่พึงประสงค์หรือไม่

- ไม่มี -

๒๓. กฎหมายนี้คุ้มค่าหรือได้สัดส่วนเมื่อเทียบประโยชน์ที่ได้รับกับภาระของประชาชนและทรัพยากรที่ใช้ในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ อย่างไร

พระราชบัญญัติการค้าข้าวฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดระเบียบการค้าข้าว สร้างความเป็นธรรมทางการค้า และติดตามปริมาณข้าวในประเทศเพื่อการบริหารจัดการเรื่องความมั่นคงทางอาหาร โดยปัจจุบันมีผู้ได้รับประโยชน์จำนวนมากตั้งแต่เกษตรกรจำนวนกว่า ๓.๗ ล้านครัวเรือน ผู้ประกอบการค้าข้าวจำนวนกว่า ๔,๐๐๐ ราย ตลอดจนประชาชนผู้บริโภค เมื่อเทียบกับภาระของผู้ประกอบการค้าข้าวประเภทที่ต้องขออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าวและเสียค่าธรรมเนียมรวมทั้งต้นทุนของกรมในการบังคับใช้กฎหมาย จึงมีความคุ้มค่าในการกำกับดูแลการค้าข้าวด้วยมาตรการทางกฎหมายโดยผู้ที่จะประกอบการค้าข้าวต้องขออนุญาตประกอบการค้าข้าวและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด จึงจะทำการค้าข้าวได้ และผู้ประกอบการค้าข้าวต้องทำรายงานการค้าข้าวเป็นประจำทุกเดือน เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องข้าวต่อไป

๒๔. สมควรยกเลิก แก้ไข ปรับปรุงกฎหมายหรือกฎหมายหรือไม่ อย่างไร

พระราชบัญญัติการค้าข้าวฯ ยังมีประสิทธิภาพเพียงพอสำหรับการบังคับใช้ในปัจจุบัน โดยคณะกรรมการฯ สามารถใช้อำนาจออกประกาศซึ่งเป็นอนุบัญญัติ เพื่อปรับปรุงมาตรการตามกฎหมายให้มีความทันสมัย และสอดคล้องตามสถานการณ์การค้าข้าวในปัจจุบัน เพื่อให้สามารถบริหารจัดการระบบการค้าข้าวได้ทั้งระบบ ทำให้การกำกับดูแลเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมุ่งส่งเสริมพัฒนาการค้าและระบบเศรษฐกิจของประเทศ อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติการค้าข้าวฯ มีประเด็นที่ต้องมีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันบางประเด็น ดังนี้

๒๔.๑ ประเด็นการปรับปรุงถ้อยคำให้มีความทันสมัย

๒๔.๒ ประเด็นการแก้ไขเพิ่มเติมบทกำหนดโทษให้มีความเหมาะสมกับลักษณะของความผิด

๒๔.๓ ประเด็นการแก้ไขเพิ่มเติมอัตราค่าธรรมเนียมให้มีความเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อระบบการค้าข้าวของไทยต่อไป

ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายและคำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย

๒๕. สมควรดำเนินการอื่นเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย หรือมีข้อเสนออื่นหรือไม่ อย่างไร

ควรมีการให้ความรู้แก่ผู้ที่อยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัติของกฎหมาย รวมทั้งเจ้าหน้าที่เพื่อบังคับการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ประกอบกับระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมาย

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อมูลที่ปรากฏในรายงานนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบและวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนแล้ว

ลงชื่อ

(นายวิทยากร มณีเนตร)

อธิบดีกรมการค้าภายใน

หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่จัดทำรายงานนี้

๕ ธันวาคม ๒๕๖๗

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ กองกฎหมายและกองส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร ๑

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ นางสาวอารยา สารากรบริษัท และนายสมบัติ หุตะเจริญ

โทร ๐๒ ๕๐๗ ๕๗๖๒, ๐๒ ๕๐๗ ๖๑๘๓

อีเมล Law20618@gmail.com, Agri2@dit.go.th